

Posé sur une butte, le château-ferme d'Opprebais a probablement été élevé au 13ème siècle. Il ne comportait à l'origine que le donjon-porche qui subsiste encore dans l'enceinte actuelle, une basse cour et une palissade. La seconde étape fût la construction du château dans sa forme contemporaine: édification d'une enceinte carrée, de quatre tours circulaires et du châtelet d'entrée.

Celui-ci perdit de l'importance au début du 16ème siècle, habité par un châtelain et non par le seigneur local. L'estampe la plus ancienne figurant le site date de 1692 et nous montre des bâtiments déjà partiellement ruinés : on aperçoit ni meurtrières, ni créneaux ou chemin de ronde... Il fut d'ailleurs appelé au Moyen Age « la grande platte tour » ce qui signifie « tour sans éléments de défense importants ». L'ensemble était cerné de douves dont il ne reste que des vestiges. Le château fut transformé en ferme vers la fin du 16ème siècle et des espaces à vocation agricole furent érigés autour de la cour centrale. Ce monument impressionne par ses épaisses murailles en moellons de quartzite d'Opprebais. Les parties médiévales du château sont classées comme monument depuis 1973 et les parcelles environnantes sont également classées comme site.

DE KASTEELHOEVE – OPPREBAIS :

De exploitatie van de steengroeve : Het kwartsiet van Opprebais werd al ontgonnen sinds de middeleeuwen maar nam later nog uitbreiding toen nieuwe wegen werden aangelegd, zoals de as Namen-Leuven, aangelegd rond 1755 onder impuls van Keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk. De exploitatie werd quasi stopgezet tijdens de Franse en Hollandse periode en kende slechts een heropleving na de onafhankelijkheid van België, in 1830.

De provincie Brabant gaf immers belangrijke subsidies aan de gemeenten voor het bestraten van de wegen en dat zorgde voor een eerste industriële opstoot. De exploitanten interesseerden zich eerst voor de rotslagen aan de oppervlakte, maar tot in de jaren 1870 werden ze verplicht om de putten weer te dichten. Nadien verviel de verplichting en liet de ontginning sporen na in het landschap. Vanaf 1894 telde de steengroeve van Opprebais al bijna 50 arbeiders en beschikte over een exploitatiemonopolie. Tot aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog kenden de kwartsietgroeven een uitzonderlijke expansie en het productengamma werd zelfs uitgebreid naar plavuizen, breuksteen en steenslag. Tussen de jaren 1920 en 1930 stopten de steengroeven van Opprebais hun activiteit. Ze liepen onder water in 1935 maar in 1958 werd de ontginning herbegonnen om definitief te stoppen in 1975. In de jaren 1990 kocht de gemeente het verlaten industrieterrein rond de ondergelopen steengroeve. De site werd nadien omgevormd tot een gezellig centrum met intergeneratielogiesvoorzieningen, een Huis van de Natuur, vrijetijdsvuistruimtes en een ontdekkingspad rond het water.

Gravure de J. Harrewyn, 1706

LA FAMILLE D'ARENBERG

D'abord propriété de la famille noble «d'Opprebais», le château-ferme appartient par la suite à la famille «de Glimes» dont les ducs d'Arenberg acquirent les biens. Les ducs et princes d'Arenberg sont originaires de la région de l'Eifel (en Allemagne). Relativement influents dans le Brabant wallon, ils étaient notamment propriétaires de plusieurs autres fermes dans la région comme la ferme de la Tour à Glimes, ou bien encore celle de Thorembisoul dans le hameau du même nom. Ils vendirent le château-ferme d'Opprebais en 1972 à ses exploitants, Monsieur et Madame Pauwels qui l'occupaient depuis 1954. C'est aujourd'hui leur fils qui en est le propriétaire.

KWARTSIET, BESCHRIJVING, EXPLOITATIETECHNIEN EN EERSTE GEBRUIK : Het kwartsiet van Opprebais of 'Dévilien'-kwartsiet resulteert uit de herkristallisering van sedimentaire zandsteen. Het werd al ontgonnen in de middeleeuwen en men vindt het vooral in de bodem van de gemeenten Dongelberg, Opprebais en Blanmont. Het rots-gesteente steekt in de bodem als een laag van verschillende meters, vaak met spleten die gevuld zijn met water. Vermits kwartsiet een zeer hard gesteente is, werden vaak explosieven gebruikt om het gesteente te ontginnen. Om dezelfde reden was het ook onmogelijk om heel fijn kwartsiet te houwen. De ontginning en het gebruik van dit materiaal als bouwsteen zijn relatief oud, en daarvan getuigt de donjonpoort van de boerderij van Opprebais, die dateert uit de 18^e eeuw.

Maar ondanks alles is het kwartsiet van Opprebais weinig te zien in de lokale architectuur, misschien met uitzondering van een enkele onderbouw. Het gesteente werd vooral gebruikt om kasseien te maken.